

ביס'ת מדוע היפך בעל המדרש סדר הפסוקים והנה לריך ביאור ג"כ במה שמפרש מאלהן
היו עולין, ונרא' ע"פ מה שאמרו רז"ל כס' שלוח הקן דאווזים ותרנגולים שארדו כל הזוכה
בהן קנאו מזד הפקר, הגה כי כן י"ל ג"כ להגם דקיי"ל דגוררות אין להם חזקה מ"מ במדרו
דרך רחוקה כזה ג' ימים אפשר ג"כ כל הזוכה בהם קנה מן ההפקר, וזה היא דאמר
המדרש העולים על האלן מאלהן היו עולין שמדרו וילאו מן עדר בני לבן, שהיו רחוקים
יותר ממנהלך ג' ימים, וזה דמפרש תיכף אח"כ וילא כזה שהיא מליל מן הניולת היינו מן
מה שנללו ומדרו והיו הפקר :

והען רחל ולאה. במדרש לא מתה רחל תחלה אלא מפני שדברה בפני אחותה א"ל ר"ל
ראית מימך. אדם קורא ראובן ושמעון עונה אותו הלא לרחל קרא ורחל עונה
ותמה ביס'ת מה קושי' והלא יעקב לתרווייהו קרא ואי משום דקדם וקרא לרחל א"כ הכי
הוא' הראית אדם קורא ראובן ושמעון ומקדים ועונה והניח בל"ע. אמנם לפמ"ש לעיל
הא דכתיב וישלח יעקב ויקרא לרחל ולאה השדה אל לאנו דהאי אל לאנו הוא למותר,
ונרא' בעיני זהות דיעקב הי' שומר על לאן לבן וא"כ אלו קרא רק לרחל או ללאה אם
הי' מדבר עמה לא הי' מי שישמר את לאנו לפיכך קרא לתרווייהו ודבר עם כל אחת בפני
עלמה ותמיד האחרת היתה משמרת את האלן, וזה הוא דדייק הקרא אל לאנו דהיינו עבור
שמירת האלן קרא לתרווייהו בפעם אחת, והשתא לפ"ז ע"כ לריכין לומר הוא דכתיבותען
רחל ולאה דכל אחת השיבה כן בפ"ע בדברו עמיהן בזה אחר זה, וא"כ שפיר מקש' המדרש
אדם קורא ראובן ושמעון עונה אותו דהרי עם רחל דבר תחלה ולאה היתה אז שומרת
האלן כנ"ל :

ויקם יעקב וישא את בניו. י"ל ע"ל שדרשו ויקם שדה עפרון תקומה היתה לו שילא מיד
הדיוט כך כאן תקומה היתה לו שילא מבית הרשע :

מקנה קנינו. ובמדרש מקנה שקנה מקנינו של לבן ועיי' ביס'ת דתמה על המזרחי דפי'
רש"י לא פי' בדברי המדרש ולפענ"ד כוונת המדרש ע"פ מה שבארת לעיל דברי
המדרש וילל אלהים את מקנה אביכם שזכה מטעם הפקר וזה הוא דאמר מקנה קנינו מה
שקנה מקנינו של לבן כנ"ל שזכה משל לבן מזד הפקר ובהיות דלא הי' ניהא לי' בזאת אע"פ
שזכה מן ההפקר לפיכך הניחם לילך בסוף עדרו, ובלא"ה איתא ברש"י לקמן על קרא אשר
כריתי לי שעשה יעקב כל נכסי ח"ל כרי ונתן לעשו עבור חלקו במערת המכסל', ואמר
נכסי ח"ל אינם כדאי לו ואולי מחמת שבאו לו ע"י תחבולות ורמוז לן הקרא פה זאת וינהג
את כל מקניהו ורכושו כדי לבוא אל יחזק אביו ארלה כנען ירלה אל מערת המכסל' כי כל
העושר נתן לעשו עבור חלקו במכסל' :

על בלי הגיד לו כי בורח הוא. וי"ל דקאי אדלעיל דקאמר ורחל גנבה את התרפים ועיי'
ג"כ נגנב לבו על בלי הגיד לו ע"י התרפים כי בורח הוא דאלו הי' לו התרפים הי'
מודע לו על ידיהם :

ויברח הוא וכל אשר לו וי"ל פשיטא דלקח עמו כל אשר לו דכבר כתיב זאת קודם,
ואולי דהתור' הודיענו דכל אשר ליעקב השתוקקו לברוח ולא מבני הבנות שהשתוקקו
לברוח אלא חסי' הגולמים הלכו על ההללחה בדרך כאלו חפסם צבריתה :

ועתה הלך הלכת כי נכסף נכספת לבית אביך ולמה גנבת. י"ל דמשמע דקאי אדלעיל
יען הלך הלכת למה גנבת ונרא' דבאמת יש לתן צ' טעמים על שילא יעקב ממקום
אשר הי' לו ההללחה גדולה לפי דעת לבן הא' הי' דעתו כמו שאמר שנכסף לבית אביו, והשנית
כי המלות מלות אלהי הארץ ובא"י שם יש קיום המלות כמו שהאריך בזה הרמב"ן וא"כ
זה הוא שאמר לו לבן אתה מראה א"ע לדריק אבל עתה נראה כי אין חוכך כדרך וזה אמר
ועתה ירלה עתה אני אומר כי הלך הלכת רק מטעם כי נכסף נכספת לבית אביך ולא
מטעם קיום המלות כי למה גנבת את אלהי כי למה לך אלא וודאי לא משום מלות ה' הלכת
רק כי נכסף נכספת לבית אביך :

מה פשעי ומה חטאתי כי משעת את כל כלי. איתא בס"ח אם יש לאדם איזה ממון שיש
לו ספקוק עליו אולי אינם של יושר אל יערבם עם שאר ממונו דחלילי בא זה ואבד
את זה, והנה יעקב ידע באמת שאין בכל ממונו פרוטה שאינו של יושר ובהיות דעתה בא
לבן ומשם בכל כליו והי' מטמא אותן כי חסי' בגדי עם הארץ הוא יהי' לפרושים מכ"ש
עכשיו שהי' מממש בהן היו הכל עמאים לפיכך אמר מה פשעי ומה חטאתי דאיזה ממון
שלא

שלא כראוי יש תחת ידי שבה זה ואכזר את זה, אך בהיות דרחל נגבה את התרפים והי' זה ממון שלא ביושר לפיכך גרמה כל הנ"ל :

גבובתי יום וגבובתי לילה. עיי' במ"ר דאמר דהי' קורא לו גבב היום וגבב הלילה, נ"ל העטם דקראו לו כן משום דיעקב אביו שמר שבת ולא הי' רועה הללן בשבת ואולי הי' מסרן ביד בני לבן, ואף גם זאת הוסיף מחול אל הקודש בע"ש ובמ"ש והנה אף דעל שבת גופא לא הי' יכול לערער אמנם על התוס' שבת הי' מערער לפיכך הי' קורא אותו גבב היום מע"ש וגבב הלילה עבור הפסד דמ"ש כנ"ל :

אנוכי אחיענה. עיין במדרש שכל יום הי' הארי עורף מלאן לבן חמשה, ואולי דלבן גבב וטבח ונענש בד' וה' :

אלהי אברהם ואלהי נחור אלהי אביהם. עיין רש"י אלהי אביהם חול וא"כ עותר למחקו, ותמה בספר פנים יפות הרי רש"י כתב לעיל ואתה תבוא אל אבותיך בשלום שנתבשר שיעשה תרח תשובה וא"כ מדוע אלהי נחור חול ותירץ דלא שב לגמרי רק עבד ע"י בשיחוף ובן נח אינו מלוה על השיחוף, אמנם זה הפשט אינו אמת דגם ב"כ מלוה על השיחוף ועיין בתשובת שער אפרים ובגב"י מה"ת דאין הפשט כן ברמ"א, ונראה לפענ"ד דלא שב תרח בתשובה שלימה בפרהסי' רק קודם מותו הרהר בתשובה וגם זה חשב תשוב' כדאיתא במשנה דקדושין האומר לאשה הרי את מקודשת לי ע"מ שאני לדיק אפי' הי' רשע גמור מקודשת שמה הרהר בתשובה, וזה הודיע הקב"ה שיקבר בשיבה טובה שחרח ירהר בתשובה אבל לא ידע מזה לבן מה שחרח הרהר בתשובה וא"כ אלהי אביהם הוא חול : **ויאמר** יעקב כאשר ראם, מחנה אלהים זה ויקרא שם המקום מחנים. י"ל ע"ד דאמר לי' הקב"ה למשה אל תקרב הלום של נעליך כי המקום אדמת קדש הוא כן י"ל כאן דיעקב כאשר ראם אמר דהוא מחנה אלהים ויקרא שם המקום מחנים רמז לב' מחנות מחנה שלו ומחנה שכינה וא"כ המקום אדמת קדש וראוי לנהוג בו קדושה :

מבהח"מ הרב הג' מוה' גרשון נ"י אב"ד דק"ק טאלליא . **ויגבב** יעקב את לב לבן הארמי על בלי הגיד לו כי בורח הוא עיי' במפרשים ול"נ דהנה יעקב הי' נעמן בבית שם ועבר י"ד שנים ולמדו מזה הגמ' שגדולה ת"ת מכבוד אב"א ובשג"א הקשה מנ"ל דגדולי דלמא רק שוים ונראה לי דאביו אמר לו לך פדנה ארם ויעקב לא עשה כן כ"א הלך מתחילה לבית שם ועבר וא"כ מוכח דגדולי דאם לא הוי כ"א שוים איך הי' אפשר לו להניח ליוה האב והי' אפשר לקיים שניהם לילך לפדן ארם ואח"כ לבית שם ועבר אע"כ מוכח דגדולה ת"ת ומותר לו לעבור ליוה האב כנ"ל, והנה הא דהלך לבית שם ועבר ונעמן שם כי הי' ירא מעשו שיבוא אחריו לפדן ארם ע"כ העמין עלמו מקדם בבית שם ועבר, ולדעתי את זה לא גלה ללבן אע"ג דכתיב ויספר ללבן את כל הדברים האלה היינו מה שגלה לו אביו לילך לפדן ארם, ושאליתו נטל ממונו אבל מה שברח מפני עשו לבית שם ועבר לא הגיד וזה כוונת הקב"א ויגבב יעקב את לב לבן הארמי על בלי הגיד לו כי בורח הוא דאח העלים מלבן ע"כ לא הי' עולה על לבן שיברח יעקב ועיין עכ"ד :

מבהמ"ח הרב הג' מוה' שמואל נ"י אב"ד דק"ק יערגן . **מסור** העטופים ב' והי' העטופים ללפן (בפ') העטופים ברעב (איכה) נ"ל לפרש עפמ"ש קהלת זכור את בוראך בימי בחרותי וכו' ונלמד מזה שאין לאדם לאמר בימי בחרותי אלך בשרירותי לבי אמנם באחרית הימים אקדיש עתותי לתורה ולעבודה כאשר מי יודע לאחר שיהי' מושרש בחטא אם יהי' לאל ידו להעלות א"ע לעת זקנתו מטיט היון הרשע אשר בו הטבע ראשו ורובו מימי בחרותו, והרי זה דומה למי שאין לו מה לאכול מה הגי' לי' באמרם אליו לאחר ז' ימים יביאו לו מאכל להשקיט רעבונו הלא עוד ערס ימלאו ז' ימים אלה כבר מת ברעב, וכמו כן גם הנפש האומללת אשר לא נתן לחמה להפשה במשך ימי נעוריה מלות ומ"ע, כשיבואו ימי הזקנ' כבר הכרתה האמונה מפיה ולאבדון הורדה כאלו עברה ובטלה מן העולם, וזה הוא דאמר המסור' והי' העטופים ללבן, אותם האנשים אשר אומרים שאחרית ימיהם ילפנו ללבן בהם מעשיהם ומדותיהם הרעות ואז יהי' בגדיהם לבנים ושמן על ראשם לא יחסר, אבל והקישורים ליעקב דהיינו ימי הבחרות אלה יעברו לפנייהם לכל מה שלבם יחפץ לכל חטא ועון כס' יהי' עקוב הלכ ועון עקביו יסובנו, אנשים כאלה דומים לעטופים ברעב כנ"ל :

מסור

מסורה עשה ד'. אחת הסכלת עשה (בפ') למען עשה כיום הזה (ויחי) עשה סעים שנאחי (תהלים ק"א) עשה לך ומשפט (משלי כ"א) ע"פ אמרם ז"ל אין אדם חוטא חל"כ נכנס בו רוח שעות, כי בהיות שהקב"ה שוגא עשה שטים חל"כ אין לך שעות גדול מזה להכעיס את יולדיו, לכן אין חכמה אלא עשה משפט ולדקה: **עוד** מסורה מאוהל ד', וילא מאהל לאה (בפ') מאהל מועד לאמר (ויקרא) ואהי מתהלך מאוהל לאוהל (ד"ה א' י"ז) אל יתלך לנלח ויסחך מאוהל (תהלים נ"ב) נ"ל לפרש ידוע שעוה"ז נדמה לאוהל מועד באשר סוף אדם למות ולעזוב את העולם ואח"ז נשמתו עלתה השמימה שמכונה ג"כ בשם אוהל כדכתיב וימתחם כאוהל לשבת ורק אז כנשר חנוף השמים אם קנתה לו שלימות בעוה"ז משא"כ אם לא השלימה נפשה אזי נדחית ממחילת הקב"ה בשמים וזה הוא דאמרה וילא מאוהל לאה סוף אדם ללאת מאוהל התלחות והמקריים אשר נלאת כמה פעמים האדם לנשוא מאוהל מועד דהוא העוה"ז ואהי מתהלך מאהל לאהל והולך מעוה"ז לעוה"ב מול שמים שנקראים ג"כ אהל, אבל אם חטא האדם בעוה"ז ולא קנה לו שלימות נפשו אל יתלך לנלח ויסחך מאוהל נדחה מן השמים וירד נפשו לשאולה: **לוא** ב' במסור' לא אוכל לקום מפניך כי דרך נשים לי, (בפ') אם לוא יגיד ונשא עונו, הכוונה האדם שידע בגפשו שחטא והוא דרך נשים לו שהי' קל להתפלות מן יאה"ר הרי זה לא יכול לקום מפני זעם ה' לעת כי יביא אותו במשפט, כדכתיב לפני זעמו מי יעמוד זאת היא העלה היעולה לו לעונתו להתוודות על עונו ושכ ורפא לו אמנם אם לא יגיד דהיינו שלא יתוודה ונשא עונו עכ"ד:

פרשת וישלח

וישחך אליו מלאכים. עיי' רש"י ז"ל מלאכים ממשיגים, ובאמת במדרש איתא פלוגתא דאמוראי דחד אמר שלוחי בשר ודם, וחד אמר מלאכים ממשיגים, וז"ע מדוע הכריע רש"י כהאי מ"ד, ונראה לבאר ומקדם נבאר דברי המדרש וז"ל וישלח יעקב מלאכים לפניו ריב"ס מעין נרפס מקור משחת לדיק מט לפניו רשע, אמר ריב"ס כשם שא"ל למעין להרפס ולמקור להשחת כך ח"א ללדיק למוט לפניו רשע, וכמעין נרפס וכמקור משחת כך לדיק המט עלמו לפני הרשע, אמר לו הקב"ה לדרכו הי' מהלך והיית משלח אללו ואומר לו כה אמר עבדך יעקב. ועוד שם במדרש ריב"ס פתח מה תאמר כי יפקוד עליך ואת למדת אותם עליך אלופים לראש אמר לו הקב"ה לדרכו הי' מהלך וכו' הגה ענין המדרש הלז תמוה ב"ע מאי אריכת לשונו כ"כ כשם שא"ל למעין להרפס ואח"כ וכמעין נרפס הלא מתחילה אמר שא"ל וכן אין לדיק יכול למוט לפניו רשע ומדוע היפך אח"כ דבריו, גם יש לתמוה דהו"ל למדרש לליין דרשה זו אקרא דבתרא כה אמר עבדך יעקב, ומדוע לליין אקרא דוישלח יעקב, אמנם נראה דהמדרש דייק מלת לפניו דהוא מיותר ע"כ דריש לי' לפנים של זעם כמו שדרשו ז"ל אקרא לפני ילכו והנחותי לך דהקב"ה אמר המתן עד שיעבור פנים של זעם וכן כאן פירש המדרש מלת לפניו דהשליחות הלז הי' לפניו ולזעם של הקב"ה, יען שהי' אומו בזאני כלב, והנה יש לעיין ולהבין כפילת הכתוב דקאמר מעין נרפס ומקור משחת, אמנם יתבאר ע"ס זיאר כתוב אחר במשלי דאמר יהי מקורך ברוך ושמה באשת נעוריק, משום דהתורה הקדושה היא אשת נעורים לאדם והיא הנקראים אשת חן ואשת חיל ורז"ל אמרו זכה נעשה לו סם חיים לא זכה נעשית לו סם המות כמו שדרשו מזה הרבה במס' יומא ותענית, אמנם הכל הוא תלוי ביראת שמים דאם יראתו תהי' קדמה לחכמתו אזי בוודאי תעשה לו סם חיים, וחלילה ההיפך, ועיין בגמ' דשבת מה דדרשו על קרא והי' חמונת עתך וכו' דקאי על ששה סדרים אס"ה יראת ה' אולרו, וזה הוא דאמר יהי מקורך ברוך דאם מקורו יהי ביראת השם אזי ושמה באשת נעוריק, דאז ישמח וילליה בתורתו אשת נעורים משא"כ חלילה אם המקור אינו מבורך דאין בו יראת שמים דהוא מקור ישראל, והגה הא דבאמת מה שא"ל למעין להרפס הוא משום שמקורו הוא מקור לא אכזב ותמיד ממקורו מתברך ונובע לפיכך ח"א למען היואל ממנו להרפס, אמנם אם המקור משחת ויבוש מקורו אזי תיכף נרפס המעיין לללו וחברו יאוריו, אלא דזה הוא קשה שהי' המקור נשחת ונפסד, הגה כמו כן בוא ג"כ ענין הלדיק בהיות כי מקורו הוא מקור אמתית ה' מקור ישראל והקב"ה לא יעזוב את חסידיו ורגלי חסידיו ימנעו ויגבם כי לופה רשע ללדיק וגדוה

מדינת ישראל
משרד הדתות